



## Miért kell az általános titkos választójog?



rendelkezésünkre álló korlátolt tér mellett csak vázlatyszerűen rajzolhattuk meg a mai Magyarországnak gazdasági, kulturális és politikai viszonyait. De ez a vázlatyszerű kép is nyilvánvalóvá teszi mindenki előtt, aki a társadalmi tények és összefüggések értelmezésében járatos, hogy az általános, titkos választójog követelése nem múltó, esetleges, taktikai kívánsága a politikai élet elégedetlen elemeinek, hanem olyan organikusán szükséges reform, melyet az ország mai fejlődése kikerülhetlenné tesz.

Az általános választójog kivívása mindenütt az ipari kapitalizmus eljövetelet és a polgári társadalom kifejlődését jelentette, melynek számára a féldemokrácia és a félfeudalizmus alkotmánya hasznavehetetlenné lett.

A korai kapitalizmus Magyarországon is kibontotta szárnyait, feloldotta a régi társadalmi rendnek gazdasági és kulturális alapjait, a régi harcból és közjogból élő uralkodó osztály helyett ipari és kereskedelmi burzsoáziát, ipari és rengeteg mezőgazdasági proletariátust és rendkívül nagy lateiner-osztályt hozva létre.

Az állam alkotmánya és jogi rendje azonban a régi: a törvényhozás és a közigazgatás a nagy földbirtok kizárólagos uralmában maradt, mely lehetetlenné teszi bárminő produktív munkának szabad érvényesülését. Ez az alkotmány valóban a munkanélküli földjádék és a túlnyomó részében uzoratóke alkotmánya. Sem a modern ipar, sem a modern kereskedelem, sem a gyári munkás, sem a paraszt, sem a szel-

lemi munkás nem tud uralma alatt boldogulni. Ha minden 200 holdon felüli birtokot a nagybirtok érdekszférájába tartozónak vesszünk, akkor 13360 oly gazdaság van, melynek a mai alkotmány nagy előnyöket nyújt az összeség kárára. Nyilvánvaló, hogy ez nincs így, mert a középbirtok egy jó része már nem bírja el az extenzív mezőgazdaság mai állapotát. De azért ne korrigáljuk meg e számot, hanem ennek alapján igyekezzünk kiszámítani a nagybirtok érdekelttségi körét: vagyis amaz emberek számát, kiket a mai agrár-feudális állam oly dúsan lát el, hogy Magyarország demokratikus átalakulásától — legalább átmenetileg — félniök kell. Tegyük fel, hogy egy ily gazdaság átlag tíz családtagot tart el (ismét túlzottan magas szám!), akkor kerek számban 130.000 ember dús jólléte függ a dolgok mai rendjétől.\* Tegyük fel továbbá, hogy a polgári és egyházi közszolgálat terén, valamint az ú. n. szabad foglalkozásokban működő kerek számban 114.000 férfi 10%-a foglal el ú. n. kényelmes, úri hivatalokat (mint a földbirtokososztály bizalmi személyzete), akkor 11.400-zal növekedik az agrár-feudális uralomban érdekelték száma.\*\* Tegyük fel, hogy az ipar, kereskedelem, a hitel és közlekedés terén működő önálló és tisztviselő 458.000 férfi közül szintén 10%-nak juttat a mai állapot olyan előnyöket, melyektől őket a demokratikus gazdasági és politikai élet megfosztaná: akkor 45.800 olyan embert kapunk, aki a feudalizmusnak lekötelezettje.\*\*\* Végül tegyük fel, hogy ebben a második és harmadik kategóriában egy-egy férfi 5 családtagot

\* *A népszámlálási statisztika* IX. kötetének adatai szerint:

a 100 holdon felüli földbirtokosok és családtagjainak száma	17.351
a 100 holdon felüli haszonélvezett földbirtokosok haszonélvezőinek száma	1.212
a 100 holdon felüli birtokok bérlőinek száma	5.711
a mező-erdőgazdaságok tisztviselőinek és családtagjainak száma	<u>43.854</u>
	68.128

Tehát a mi számításunk rendkívüli túlzott a nagybirtoki rend javára.

\*\* Ismét túlzott számítás, mert mindenki ismeri a magyar lateinerosztály és a hivatalnokság rendkívül szerény, sőt gyakran nyomasztó anyagi helyzetét a tanítók, az orvosok, a kisebb hivatalnokok elproletárosodását. Mindezen elemek túlnyomó többsége csak nyerhetne az ország demokratikus átváltozásával, mert az ősi színekurák helyett jól fizetett orvosokra, tanítókra, községi hivatalnokokra stb. stb. volna szükség. A szabadfoglalkozásúakra nézve pedig életstandarduk emelésének csak egyetlen módja van: a paraszt és a proletár fogyasztóképességének fokozása.

\*\*\* A sápok, a protekciókijáráások, a politikai privilégiumok, a parasztság kiuzsorázása által előidézett kivételes gazdasági helyzet élvezői.

lát el (rendkívül túlzott föltételezés): akkor  $57.000 + 229.000 = 286.000$  emberrel növekszik a mai rendszerben anyagilag érdekeltek száma, vagyis kerek számban 400.000-re tehető — nyilvánvalóan túlzott számítás alapján — mindazon egyének száma, kiknek Magyarország demokratizálásától félniök kell.\*

Ez a 400.000 ember az, melyet nemzetnek szokás nevezni Magyarországon. Ez a 400.000 ember az, melynek önző érdekeit a hatalom és a korrupció minden eszközével meg kell védeni 17.000,000 ember érdekeivel szemben. Ez a 400.000 ember az, kiknek érdekei konzerválására meg kell akasztani az egész ország termelőerőinek szabad kifejlődését. És mindenkit, aki ezen 400.000 ember uralmának az anyagi és szellemi kultúrát megbénító hatását kimutatja, a kormány sajtója mint hazaáruló szocialistát, avagy nemzetiségi agitátort, avagy zavarosban halászni akaró demagógot bélyegez meg.

Pedig nyilvánvaló, hogy mindenki számára, aki nem földjáraadékból, uzsorából vagy színekurából él, az életszínvonal emelésének csak egy útja van: emelni az ország produktivitását és a nép fogyasztóképességét. Vagyis földet kell adni a parasztnak és ipari munkát a falu népfölöslegének.

E füzet összes dolgozatai azt bizonyítják, hogy a mai birtokmegosztás, kultúra és jogrend lehetetlenné teszi az ország eme nagy életbevágó közérdekének megvalósítását.

Ezért válik az általános, titkos választójog minden előrehaladás nélkülözhetetlen eszközévé, melyet kicsinyes intrikákkal vagy udvari cselvetésekkel el lehet halasztani, de tartósan megátolni nem lehet, mert az élet és a halál kérdése ez.

A nyugat talán nem fogja teljesen megérteni és méltányolni tudni a magyarországi proletariátusnak, népnek és intellektuelleknek ezt a hitét és meggyőződését. Mert a nyugaton már régen megszületett az a polgári demokrácia, melynek az általános választójog volt a bábája. Ami a nyugaton folyik az többé nem a polgári demokrácia kiépítésének, hanem a proletariátus eljövételének a problémája. És nagyon kétséges, hogy

\* Természetesen ezeknek is csak átmenetileg, hisz a jobágy-felszabadítás végeredményében magának a privilegizált osztályoknak is rendkívüli megerősítésére vezetett! Hisz mily nyomorúságosan, szűkösen élnek ezek a szegény „kiváltságosok”! Magyarországon mindössze csak 41.467 fürdőszobás lakás volt. Egy lakásra öt családtagot számítva, tehát körülbelül 200.000 főre tehető a tisztálkodás elemi föltételével bíró emberek száma.

az általános választójog eszköze egyáltalán alkalmas-e a fejlődés e magasabb fokának az előkészítésére.

Magyarországon azonban nincs polgári demokrácia s ennek hiányában a proletariátus erőtlen. Maga az antiparlamentáris mozgalom egyik előharcosa, Hubert Lagardelle így határozta meg a szocialista mozgalomát: *C'est la lutte du proletariat dans une democratie*. Jól érzi ezt a magyar proletariátus, a nagy tömeg osztályösztonével, mely ritkán téved, hogy mozgalma erőtlen és kilátástalan lesz mindaddig, míg a feudalizmus romjain meg nem teremti az ipari kapitalizmus gazdasági rendjét és jogi alkotmányát. És így Magyarországon egy oly küzdelemnek lehetünk tanúi, melyhez alig ismerünk hasonlót: Erőteljes polgári osztály hiányában a munkásságnak kell vállalkozni arra, hogy a polgári demokráciát megteremtse és az ipari kapitalizmus alapjait lerakja.

Ez a fejlődés az általános választójog nélkül el sem képzelhető: a ma uralkodó rendszer nem tud önmaga sírásója lenni s csak új osztályok érvényesülése valósíthatja meg a polgári demokrácia programját.

Ennek a programnak lényeges pontjai szinte önként következnek az ország gazdaságtársadalmi szervezetéből, mely ezeket a fejlődési lehetőségeket nyújtja:

Gazdasági elmaradottságunk főoka a középkori birtokeloszlás: a rengeteg latifundiumok lehetetlenné teszik népünk megélhetését s így annak legmunkabíróbb, legintelligensebb elemei kivándorolnak. Az ország népe nagyrészenének gazdasági fogyasztóképessége és szellemi standardja oly siralmas, hogy mezőgazdaságunk sok tekintetben visszafejlődésben van, zsenge iparunknak pedig nincs sem megfelelő fogyasztópiaca, sem képzetebb munkaereje. Ezen csak úgy lehet segíteni, ha a mezőgazdasági proletariátust és a törpe parasztbirtokosokat földhöz juttatjuk a latifundiumok és az egyházi birtokok parcellázásával. Mert csak ez a forradalmi rendszabály növelheti meg a magyar föld termelőképességét, emelheti a nép fogyasztását (az ipar belpiacát) s javíthatja az ipari proletariátus standardját a termelés általános fokozása és a munkanélküli tartaléksereg csökkentése által. Természetes, hogy erre a nagy átalakulásra a magára hagyott s különösen az uzsora-parcellázások által létében veszélyeztetett parasztbirtok képtelen. A mai ú. n. parcellázási politika joggal gyűlöletessé tette a parcellázási gondolatot, hisz az, ami jelenleg e név alatt történik, alig egyéb, mint a parasztság

lelketlen kiuzsorázása ép a nagybirtok és ügynökeinek javára. Csakis akkor, ha a paraszt méltányos föltételek mellett keresztülvitt állami kényszerkisajátítás alapján kap földet, (egyes üzemi ágakban talán a kollektív földbérlet formájában) ha állami és szövetkezeti támogatással a megfelelő fölszerelés birtokába jut és ha minden lehető eszközzel az állam és a község a népies kultúra magasabb fokát terjeszti el: csakis akkor remélhetjük, hogy csakugyan egy fejlettebb gazdasági kultúra alapjait rakjuk le.\* Lehet, hogy kényszerkisajátításra nem is lesz szükség. Lehet, hogy az igazságosan keresztülvitt progresszív földadó — a mai megfordítottan progresszív helyett — a hitbizományok eltörlésével kapcsolatban elegendő lesz arra, hogy a nagybirtok önmagát tömegesen parcellázza, még pedig a parasztra nézve rendkívül kedvező föltételek mellett, hisz tudvalevő, hogy már ma is a nagybirtok csak a rendkívül igazságtalan adórendszer és vámpolitika, valamint egy egész sereg más hatalmi *Liebesgabe* alapján képes exisztálni.

A földkérdés megoldása azonban egymaga nem elegendő: a modern gazdasági fölszerelés, iskola, hitel, közlegelő, erdő stb. stb. nyújtása rengeteg összegekbe kerülne, melyeket a mai Magyarország nem képes előteremteni. A polgári Magyarország azonban igen: Eszköze erre a radikális adópolitika és a kártalanítás nélkül keresztülvitt s az egyház összes javait felölelő szekularizáció lesz. Ezek mellett a termelőerők emelkedése kezdettől fogva hatalmasan érezhető lesz. Hisz ne feledjük: a paraszt mai izoláltsága s jogi és gazdasági elnyomottsága dacára még a jelenlegi hajmeresztő uzsoraparcellázás mellett is többnyire boldogul.

Ez a nagyarányú földbirtokpolitika magában foglalja az iparfejlesztő politika legfontosabb részét. Ennek második része a mai, a nagybirtokot istápoló vámpolitika megfelelő átalakítása lesz.

Az ország, mely termelő erőit ekként felszabadította, szükségkép demokratizálni fogja egész alkotmányát és minden intézményét. Mindenekelőtt a vármegyét és a községi életet fogja átadni a népnek a mai oligarchikus feudális szervezet romjain

\* Az orosz agrárkérdést illetőleg, mely ország struktúrája sokban hasonló a miénkhez, az „orthodoxnak” nevezett és a mezőgazdasági nagyüzem fölényét hirdető Karl Kautsky nem habozott a parcellázást ajánlani az orosz ipari proletariátusnak. A magyar polgári demokrácia *a fortiori* csak ezt az utat követheti. (*Die Agrarfrage in Russland, Die neue Zeit*, 1905. dec. 20. szám.)

az általános, titkos választójognak alkalmazásával a közélet minden fokán. Egy további lépés az ingyenes, állami, vallásoktatástól ment iskola lesz.

Mindezzel együtt a nemzetiségi kérdés el fogja veszteni méregfogát abban a pillanatban, melyben az állami törekvés főtárgya többé nem az oligarchia biztosítása, hanem a nép gazdasági, közigazgatási és kulturális igényeinek kielégítése lesz.

Földet adni a nemzetiségi parasztnak és szolid, uzsoramentes hitelintézeteket (miként a magyarnak), jó állami iskolát saját anyanyelvű tanítással, becsületet, a nép nyelvét tökéletesen értő közigazgatást és bíraskodást a nemzetiségi középosztálynak arányszámát megillető felhasználásával — s a legfontosabb lépés megtörtént a nemzetiségi béke megteremtésére.

Az országnak ilyen demokratizálódása, mely a polgári rend alapjait lerakná, szükségkép létrehozná mindazon előfeltételeket, mely negációját, az ipari proletariátust, egyre növelné és erősítené: a magasabb munkabéreket, a redukált munkaidőt, a kollektív egyezményeket, a munkásjóléti intézményeket, a sajtó, gyülekezés és egyesülés teljes szabadságát.

Ezen nagy és mélyreható változások nélkül Magyarország nem válhatik — legalább is nem a saját belső erőforrásaiból — sem ipari állammá, sem jogállammá.

A mai választójog és az Andrássy tervezete íaz eddigi hatalmi erőket konzerválván, lehetetlenné tesz minden komoly és termékeny törvényhozó munkát.

Csakis az ország modern, produktív rétegeinek fokozott politikai érvényesülése alapján veheti ki Magyarország azt a részt a művelt népek kultúrmunkájából, mely őt dús természeti kincsei és dolgozó népe rendkívül energiájánál fogva joggal megilleti. Enélkül rohamosan zuhan le a gazdasági és szellemi züllés lejtőjén: alkalmas prédájául *Gross-Österreich*-nek és minden külpolitikai bonyadalomnak. Az állam léte egy napról-napra megújuló népszavazás — mondotta Renan. Egy ilyen népszavazás a mai osztályállamra bármely pillanatban végzetessé lehet.

**Jászi Oszkár.**

